

Guatemalteekse president kleurt een ontluisterend beleid rozig in

President Alejandro Giammattei presenteerde op 14 januari dit in het Congres zijn verslag over twee jaar beleid. Eigenaardig genoeg blonk vicepresident Guillermo Castillo door afwezigheid uit. De verwijdering tussen de twee presidenten werd geleidelijk aan duidelijk in november 2020 nadat enkele volksvertegenwoordigers in het geheim de inkomsten- en uitgavenbegroting voor het jaar hadden besproken. Castillo zei bij die gelegenheid dat er geen transparantie was bij de goedkeuring van de begroting. Hij stelde de president voor dat ze samen ontslag zouden nemen. Dat was op hetzelfde ogenblik ook de eis van talrijke manifestanten die zich in het Historisch Centrum verzamelden. Relschoppers richtten toen schade aan.

De problemen gingen door. Op 10 maart richtte Castillo zich tijdens een vergadering van de ministerraad tot president Giammattei en gaf te kennen het niet eens te zijn met de keuze van twee magistraten voor het Grondwettelijk Hof. Het bleek inderdaad te gaan over presidentsgetrouwe en dubieuze figuren, verdacht van corruptie. Sindsdien was vicepresident Castillo nog weinig te zien en te horen. Een volksvertegenwoordiger van de Partij Semilla merkte op: 'Hij wordt gezien als een figuur die volledig losstaat van politieke beslissingen. Hij lijkt ook meer tegenover de uitvoerende macht te staan dan er deel van uit te maken en geen vertrouwen in de president te hebben.'

De vraag die we daarbij kunnen stellen is: Wordt hij door de president aan de kant geschoven of kiest hij voor zelfisolering?

De president richtte zich tot een Congres dat door de regeringspartij en haar bondgenoten gecontroleerd wordt. Hij had het in zijn verslag over economische groei, de bestrijding van de pandemie en behoorlijke betrekkingen met de Verenigde Staten als onderdeel van zijn prestaties.

Prensa Comunitaria weet wel beter

Het Guatemalteekse nieuwsagentschap 'Prensa Comunitaria Kilómetro 169' bestaat uit een multidisciplinair team dat afkomstig is uit de sociale wetenschappen, de journalistiek, de kunst, het feminisme en het activisme rond de media. Het medium werd eind december 2012 gelegaliseerd als alternatief persagentschap. Hun belangstelling gaat vooral uit naar de mobilisatie van gemeenschappen op sociaal, cultureel en politiek gebied. En ook naar de herinnering en de geschiedenis, alsmede naar geweld tegen vrouwen en het feminisme in zijn verschillende uitingen.

Prensa Comunitaria reageert op de uitlatingen van de president. Hij liegt! Zijn tweede ambtsjaar werd door de bevolking bekritiseerd wegens corruptie in de regering. Bovendien werden enkele leden van het leger in verband gebracht met drugshandel en enkele openbare functionarissen werden door de regering van Joe Biden gesanctioneerd. In de loop van het jaar grepen regelmatig volksprotesten plaats. Het publiek omschreef de president als 'corrupt,' en tegelijk gewelddadig en repressief.

Een slecht begonnen regeringsperiode

In een rapport van Acción Ciudadana, de Guatemalteekse Afdeling van Internationale Transparantie, wordt benadrukt dat het land in 2020 op de 149e plaats stond (in het gezelschap van Libanon, Nigeria, Mozambique,...). Tot de belangrijkste factoren die het land op deze benarde plaats zetten, behoorden de Instanties zelf voor Controle en Justitie, 'die

ernstig in twijfel worden getrokken omdat zij niet doeltreffend zijn bij het terugdringen van de corruptie en het bestraffen van ambtenaren die verantwoordelijk zijn voor corruptiedaden.'

In dat eerste regeringsjaar scoorde de regering ronduit slecht met de controle en de strijd tegen de uitgebroken pandemie Covid-19. Ondermeer kwam de bevoorrading van de ziekenhuizen en de spoeddiensten in het gedrang. De regering werd verdacht van corruptie door het verdonkermanen van geleverde vaccins.

In november raasden de vernietigende stormen Eta en Iota over het land. Bijna 1,8 miljoen mensen werden getroffen, er vielen 61 doden en honderd vermisten. De natuurrampen veroorzaakten 6 miljard quetzales aan economische verliezen. De regering besteedde weinig aandacht aan de gezinnen die getroffen werden.

Meerdere keren werden grondwettelijke rechten opgeschort door het invoeren van de staat van beleg, de staat van preventie en de noodtoestand. Er werd overmatig geweld gebruikt om het sociale straatprotest van 21 november 2020 te onderdrukken. Daar kwam zelfs de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS) op de proppen, waarvan Guatemala een lidstaat is.

De Organisatie werd opgericht met als doel, zoals bepaald in artikel 1 van het Handvest, '...bij haar Lidstaten een orde van vrede en rechtvaardigheid tot stand te brengen, hun solidariteit te bevorderen, hun samenwerking te versterken en hun soevereiniteit, territoriale integriteit en onafhankelijkheid te verdedigen.'

Niet te vergeten dat ook De VS en Canada daartoe behoren. Overbodig te zeggen dat de VS zwaar op de organisatie wegen. Met als gevolg dat er soms beslissingen worden genomen met als kenmerk: "twee maten, twee gewichten," naar gelang het land dat ze in het vizier houden. De OAS stuurde een missie naar Guatemala en naderhand het resultaat van hun bezoek. De bevindingen van de missie omvatten mechanismen om de bevolking en de regering samen te brengen om de crisis op te lossen. Maar de regering legde de verzoeken naast zich neer. Het verslag beschreef de 'zwakte van de politieke instellingen van de staat en de perceptie van corruptie en straffeloosheid, het gebrek aan transparantie in de overheidsuitgaven en in de opstelling van de begroting voor 2021.'

Corruptieschandalen en ontmanteling van de staatsinstellingen in 2022

De staat trad repressief op tegenover de karavaan van migranten die de Verenigde Staten trachtten te bereiken. De meesten waren afkomstig uit Honduras en andere Midden-Amerikaanse landen, Ze werden met knuppels uiteengedreven, werden psychologisch onder druk gezet en moesten honger lijden. Dagen tevoren had de regering de staat van preventie afgekondigd in zeven departementen.

María Alejandra Morales werkte als communicatieadviseur bij het Nationaal Bureau voor Ambtenarenzaken (ONSEC). Zij promoveerde de campagne 'Ik ben bang.' Zij wilde op die manier de aandacht vestigen op de ernstige situatie van geweld waarmee Guatemalteekse vrouwen en meisjes af te rekenen hebben. Deze campagne werd publiekelijk bekritiseerd door de regering. Ze bevorderde zelfs acties in de media om de campagne tegen te gaan. Daardoor ontstond een lastercampagne tegen de organisatoren van de campagne. Op sociale netwerken, werd privé-informatie van haar en de andere betrokkenen verspreid met het doel hen te intimideren en hun imago te schaden. De Guatemalteekse regering ontsloeg haar eenzijdig en willekeurig.

In april 2021 trad, als eerbetoon aan de Dag van de Aarde, de Overeenkomst van Escazú in werking. Die overeenkomst werd op 4 april 2018 in Costa Rica aangenomen.

De Overeenkomst van Escazú beoogt de volledige en doeltreffende uitvoering in Latijns-Amerika en het Caribisch gebied van het recht op toegang tot informatie over het milieu, inspraak in processen van besluitvorming rond het milieu en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden, alsmede de totstandbrenging en versterking van capaciteiten en samenwerking, waardoor wordt bijgedragen tot de bescherming van het recht van eenieder, zowel van de huidige als van de toekomstige generaties, om in een gezond milieu te leven en tot de duurzame ontwikkeling daarvan.

Ondanks de kwetsbaarheid van Guatemala voor de opwarming van de aarde, ratificeerde de regering de overeenkomst niet.

Op 30 mei brak een nieuw schandaal uit binnen de regering. Raúl Romero Segura, de minister van Sociale Ontwikkeling (MIDES), stond te kijk in de krant *elPeriódico*. Die publiceerde in het katern van *El Peladero* een foto van hem midden op een feestje, omringd door naakte vrouwen, drank en zonder de maatregelen die in voege waren tegenover de pandemie.

Op 7 juni kwam de vicepresident van de Verenigde Staten, Kamala Harris in Guatemala aan. Ze had een ontmoeting met president Alejandro Giammattei. Op die dag werd Giammattei door een journalist van de Associated Press en een journalist van het CBS-nieuwsnetwerk ondervraagd over de 'kritiek die hem aanwijst als deel van het probleem van de corruptie.' De president antwoordde dat er geen bewijs is voor de beschuldigingen tegen hem. Hij voegde eraan toe dat hij corruptie niet zal bestrijden vanuit 'ideologische loopgraven.'

Het schandaal van het 'magisch tapijt.'

Magistraat Juan Francisco Sandoval Alfaro was aangesteld als hoofd van het Bijzonder Parket tegen de Straffeloosheid (FECI). Vanuit die functie zat hij met zijn onderzoeken de president te dicht op zijn corrupt vel. Daarop ontsloeg de procureur-generaal Consuelo Porras (goede maatjes met de president) haar integere medewerker. Uit veiligheidsmaatregelen week hij uit naar de Verenigde Staten. Daar kreeg hij een Guatemalteek op bezoek die een getuigenis uit eerste hand aflegde. De man was zelf als veiligheidsagent aanwezig geweest bij een corrupt manoeuvre. Hij beschuldigde de president ervan tijdens die operatie in april een hoog aantal steekpenningen, in een tapijt gewikkeld, ontvangen te hebben van een delegatie van Russische zakenlieden. Die aasden op bemiddelingen van de president voor havenconcessies en mijnbouwvergunningen aan de oceaan. Dat onfris verhaal werd sarcastisch in de nationale media uitgesmeerd als 'het magisch' tapijt. En dat getuigenis werd door ex-procureur Sandoval openbaar gemaakt en gepubliceerd in *The New York Times*. Enkele dagen later ontkende Giammattei wat Sandoval had gezegd. Kranten in de Verenigde Staten en twee media in Guatemala publiceerden echter journalistiek onderzoek naar de zaak. Dit leidde tot mobilisaties van de bevolking in verscheidene delen van het land, waarin werd opgeroepen tot het aftreden van president Alejandro Giammattei en Consuelo Porras als procureur-generaal.

'In alle staten'

Om volksprotest te weren riep de president een aantal uitzonderingsstaten uit (staat van openbare rampspoed, staat van preventie tot en met de staat van beleg). Het is voor iedereen duidelijk dat hij daarmee aantoont dat hij niet in staat is om te regeren zonder de mensenrechten van de bevolking drastisch te schenden. Zelfs het Congres, waarin de meerderheid van de leden aan de kant van de regering staat, ging niet altijd op zijn verzoek in.

Zo probeerde hij via de voorzitter van het Congres de staat van openbare rampspoed af te kondigen, waarbij hij de toename van het aantal gevallen van Covid-19 als excuus gebruikte. In de plenaire vergadering van het Congres greep een geschil plaats tussen de fracties van de regeringspartij, maar in de nacht van 23 augustus werd de maatregel niet bekrachtigd.

In zijn toespraak tot de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in september vroeg de president in New York om meer samenwerking. Guatemala is er afhankelijk van om zijn bevolking tijdens de COVID-19-pandemie in te enten. Maar tegelijkertijd verwierp hij in zijn toespraak wat hij buitenlandse inmenging noemde. De Amerikaanse regering had immers procureur-generaal Consuelo Porras op een lijst van corrupte ambtenaren gezet en haar visum geschorst.

Op 24 oktober kondigde de regering nog maar eens de staat van beleg af, dit maal in El Estor, departement Izabal, om te garanderen dat het mijnbouwbedrijf Fénix zijn activiteiten kon hervatten. Het Grondwettelijk Hof had de opschorting van de activiteiten aan het bedrijf opgelegd omdat er tevoren geen volksraadpleging had plaatsgegrepen volgens de Overeenkomst 169 van de Internationale Arbeidsorganisatie. Jaren geleden ondertekende Guatemala de Overeenkomst. Die voorziet dat wanneer bedrijven in inheemse gebieden ingrijpende activiteiten ontplooiën, de lokale bevolking op voorhand en volledig moet geïnformeerd worden. Daarbij moeten de betrokken partijen (bedrijf, regering en lokale bevolking tot een consensus komen). Tijdens de periode van de staat van beleg werd overmatig repressief opgetreden door politie en militairen. Ondertussen organiseerde het Ministerie van Energie en Mijnbouw een volksraadpleging waarbij sectoren die zich tegen de activiteiten van het bedrijf kantten, onder andere de 'Vissersbond van de Voorouderlijke Autoriteiten' niet uitgenodigd werden.

Leden van het Congres van de VS riepen op tot onderzoek naar en bestraffing van Guatemalteekse functionarissen die betrokken waren bij schendingen van de mensenrechten in El Estor tijdens de uitvoering van de staat van beleg vanaf 24 oktober.

Tegen het einde van het jaar laaide een historisch conflict op dat zijn mistige wortels terugvindt ten tijde van de Spaanse kolonie. Het geraakte nooit opgelost. Het gaat over grensproblemen en eigendomsrecht van gronden tussen twee gemeenten in het departement Sololá. De inwoners van beide gemeenten bevechten elkaar tot op vandaag om zich de gronden eigen te maken. Nu vielen er zelfs doden. Ook de politie kreeg ervan langs. De president vond er niet beter op dan op 20 december de staat van beleg in de streek af te kondigen.

Een regering voor de elites

Het optreden van Giammattei in de twee jaar van zijn mandaat komt slechts ten goede aan een minderheid van de bevolking, met name de elites, grootgrondbezitters en de militairen. Het leger heeft, ondanks de beschuldigingen van oorlogsmisdaden en misdaden tegen de mensheid tijdens het 36-jarige interne gewapend conflict, zijn macht bestendigd. De president bevoordeligt deze sectoren onder meer door bepaalde instellingen te ontmantelen. Zo schafte hij de instellingen af die in het leven geroepen werden met het oog op de uitvoering van de Vredesakkoorden. Met name het Secretariaat voor de Vrede (SEPAZ), het Nationaal Programma voor Schadeloosstelling (PNR), het Secretariaat voor Agrarische Zaken (SAA) en de Presidentiële Coördinerende Commissie voor het Uitvoerend Beleid inzake Mensenrechten (COPREDEH). Zo zijn ook de Vredesakkoorden op zich en de afspraken om de boerenbevolking toegang tot gronden te verschaffen voor hem geen item.

De hele situatie noopt de georganiseerde sectoren in het derde jaar, waarin de regering het vertrouwen van de bevolking aan het verliezen is, om dringend een hoger niveau van organisatie te bereiken en tegenwicht te bieden aan de bedoelingen van de huidige functionarissen om rijkdom te genereren voor de enkelen, terwijl zij het leven en de bevolking opofferen.

Bronnen:

* Giammattei presentó segundo informe de gobierno entre escándalos de corrupción y negligencia – Prensa Comunitaria

*<https://concritorio.gt/discrepancias-politicas-la-ausencia-del-vicepresidente-guillermo-castillo/>

*[Alerta Defensoras] GUATEMALA / Por impulsar campaña contra la violencia hacia las mujeres despiden a asesora de comunicación de una oficina gubernamental. – IM-Defensoras